

Tvungen lønnsnemnd

Hva er alternativene?

Kristin Alsos

Streiken stanset: – Et enormt sinne der ute

Streikende over hele landet reagerer på at regjeringen har grepet inn i streiken. De mener den har vært forsvarlig og kunne og burde ha pågått mye lenger.

[Hanne Bernhardsen Nordvåg](#)
Journalist

[Per Olav Alvestad](#)
Journalist

[Benedikte Grov](#)
Journalist

[Per Kristian Grimeland](#)
Journalist

[Rune Hustad](#)
Journalist

[Dina Sofie Tornes Espeseth](#)
Journalist

[Jo Hermstad Tronsen](#)
Journalist

Tvungen lønnsnemnd har flere funksjoner

- Myndighetenes ansvar å beskytte liv og helse mm
 - Press fra befolkningen
- Støtter opp om det inntektspolitiske samarbeidet
 - Forhindrer at små grupper kan bryte ut
- Gir partene en vei ut av fastlåste konflikter

Men også noen utfordringer

- Folkerettslig kritikk
- Sjelden konfliktdepende
- Åpner for et spill
 - Ved at partene kan styre konflikter i retning av tvungen lønnsnemnd

- Fra full plassoppsigelse til punktstreik
- Plassfratredelse innføres
- Fra kamp mellom to parter til kamp om opinionen
- Tredjepart rammes og partene taper ikke penger

Arbeidsgiversidens strategier

Fra aktiv til passiv lockout

“en utvidelse av en konflikt som er varslet til å gjelde flere arbeidsgivere” (Stokke, 2000)

- Benytte arbeidstakersidens plassoppsigelse
- Utvidelse av plassoppsigelsen
- Passiv lockout anses mindre alvorlig enn aktiv
- To begrunnelser
 - Motvirke arbeidstakernes “splitt og hersk-strategi”
 - Eskalere konflikten for å presse frem løsning eller tvungen lønnsnemnd

Dispensasjon som kampmiddel

SØKNAD OM DISPENSASJON FRA STREIK

Til:

I henhold til Hovedavtalen del A § 5.1.2 søkes det om dispensasjon for:

Navn og tittel:

Dato:

Tidspunkt (ev. hvilken vakt):

Begrunnelse:

AF-lederne godtar heller ikke Helsetilsynets vurdering om at streiken er en trussel mot liv og helse.

Det er en vits. Regjeringen har fått ensidig informasjon fra sykehusdirektører som synes streik er vanskelig. Vi har gitt dispensasjon til alle søknader som begrunnes med at liv og helse er i fare.

Problemet er at mange sykehus ikke engang gidder å søke om dispensasjon, sier lederen i Norsk Sykepleierforbund, Laila Dávøy.

(VG 10. juni 1998)

Viktigere er det at det er den som iverksetter en arbeidskamp som må ha oversikt over virkninger og konsekvenser av konflikten. Ansvaret bør verken kunne skyves over på den som streiken skal ramme eller på myndighetene.

(NOU 2001: 14 Stabel-utvalget)

Overgangen til punktstreik har gjort at også arbeidsgiverne må tenke nytt

Passiv lockout og restriktiv dispensasjonspraksis kan være like effektivt som aktiv lockout

- For å stå imot – vinne kampen
- For å få regjeringen til å gripe inn

TVUNGEN LØNNSNEMND: Arbeids- og sosialminister Robert Eriksson varslet natt til onsdag at regjeringen går inn med tvungen lønnsnemnd. Foto: Tor Erik Schrøder / NTB scanpix

TVUNGEN LØNNSNEMND: Arbeids- og inkluderingsministeren møtte pressen sammen med partene etter å ha foreslått tvungen lønnsnemnd. Foto: Terje Pedersen / NTB

– Når partene ikke finner en løsning på en så alvorlig situasjon, har jeg ikke annet valg enn å gripe inn, sier arbeids- og sosialminister Torbjørn Røe Isaksen. Foto: NTB

Arbeidsminister Anniken Hauglie tar grep og avblåse sykehusstreiken som startet 7. september. Foto: Ingar Storfjell

Hva er alternativene?

Myndighetene har ansvar for å verne liv og helse og andre viktige samfunnsinteresser

Ferndesartaler

Dispersjoner

Stabilitet

Inngrep

Andre tvisteløsningsmodeller?

Stabel-utvalget NOU 2001: 14

- Lovfeste kriterier for inngrep i tråd med ILOs praksis
- Myndighetene kan stanse deler av en konflikt
- Minimumsbemanning eller forbedret dispensasjonsinstitutt
- Rådgivende nemnd a la Finland (lovregulert) eller Sverige (avtalebasert).

Inngrep i deler av konflikten

- Inngrep i ett tariffområde mens andre fortsetter
 - KS-streiken i 1998
 - Kan påvirke parallelliteten i avtalene
- Nedlegge streikeforbud for visse yrker/virksomheter/regioner
 - Vil skape de samme folkerettslige utfordringene – krever skreddersøm og partenes medvirkning.
- Ta den plassfratredelsen som utløser inngrep
 - Vil også omfatte medlemmer som kunne fortsatt streiken, og ikke mulig i alle typer konflikter.
 - ILO: passende, upartisk og hurtig voldgiftsavgjørelse.

Minimumsbemanning

- Forhåndsavtale er ILOs foretrukne løsning
 - Defineres i samarbeid med organisasjonene
 - Klarhet, informert, praktiseres strengt
- Fortløpende vurdering underveis i konflikten
 - Forhandles om unntak
 - Dispensasjoner

KS

Hovedavtalen

01.01.2022-31.12.2023

Øverste leder i virksomheten tas ikke ut i streik. Øverste leder av personalfunksjonen tas som hovedregel ikke ut i streik. Før kampmidler nyttes i forbindelse med interessekonflikter, forplikter partene seg til snarest mulig å forhandle om å unnta fra aksjon personer eller grupper som er nødvendig for at ikke tredjemanns interesser skal skades på en utilbørlig måte.

Arbeidsgiver kan søke om dispensasjon for navngitte arbeidstakere som er tatt ut i streik og som på grunn av fare for liv og helse eller andre vitale hensyn må være til stede eller tas inn igjen i arbeid.

Sverige: Partenes ansvar

- Statlig og kommunal sektor: enkelte grupper unntatt fra å kunne streike (undantagskrets).
- Samfunnsskadelige konflikter mm – lovligheten avgjøres av partssammensatte nemnder.
 - Sammensetning og mandat varierer
 - Kan gi råd om en konflikt skal unngås, innskrenkes eller avsluttes.
 - Lite brukt (i kommunal sektor)

om sikring av nødvendig helsetjenester under arbeidskonflikt (september 2022)

result of the Nato vote seen on the voting board during the plenary session at the Finnish
ent, as Finnish legislators have voted and decided that Finland will seek the NATO membership in
Finland May 17, 2022. Lehtikuvu (Antti Aimo, Keivisto via REUTERS) Read Less

Lov om streik i samfunnsvesentlige tjenester

- Skal inngås avtale mellom arbeidslivets parter om hvilke funksjoner som skal unntas.
- Omfatter uunnværlige funksjoner i en rekke bransjer som transport, helse, undervisning, rettsvesen, finans, renovasjon mm.
- Avtaler på opp til 50 % av tjenesten skal leveres og 1/3 av ansatte være i arbeid
- Avtalene overvåkes av Garantikommisjonen
 - Ekspertene som kontrollerer om avtaler inngås og i tilstrekkelig grad ivaretar samfunnets behov
 - Kan foreslå og vedta avtaler som kan overprøves av et administrativt tribunal
 - Bøter
- Folkerettslig status uklar

Tvungen lønnsnemnd har flere funksjoner

- Myndighetenes ansvar å beskytte liv og helse mm
 - Press fra befolkningen
 - Støtter opp om det inntektspolitiske samarbeidet
 - Forhindrer at små grupper kan bryte ut
 - Gir partene en vei ut av fastlåste konflikter
- Vektingene av argumentene forutsetter en balanse mellom partene.

